

**Otázky ke státním závěrečným zkouškám (dále SZZ) pro
studijní obor Učitelství pro II. stupeň základních škol,
studijní obor Učitelství občanské výchovy
a dále pro SZZ dobíhajícího studijního programu Učitelství
pro střední školy obor: Učitelství všeobecně vzdělávacích
předmětů pro základní školy a střední školy – základy
společenských věd**

Tyto otázky a všechny níže uvedené požadavky, které jsou se SZZ spojeny, jsou platné u výše uvedených studijních oborů pouze **pro akademický rok 2013/2014**, a to pro všechny tři státnicové termíny (únor, červen, září).

Pro další akademické roky budou vypracovány otázky nové s ohledem na nové státnicové otázky bakalářského studijního oboru Humanitní studia, které vchází v platnost již od tohoto akademického roku.

Otázky magisterských SZZ kopírují témata z bakalářských SZZ studijního oboru Humanitní studia, které byly platné do akademického roku 2012/2013. Některá z původních 14 otázek jsou stažena do jedné otázky či vynechána (Smysl života apod.), proto je konečný počet magisterských otázek pouze dvanáct.

Znalost těchto témat z filosofické, sociologické a politologické perspektivy, bylo již součástí bakalářských SZZ oboru Humanitní studia a v těchto otázkách navazujícího magisterského studia je proto na ně **pouze odkázáno**. Plný text těchto bakalářských otázek je však připojen v závěru dokumentu a je třeba si ho s těmito magisterskými otázkami spojit. Bakalářské znalosti se při magisterské SZZ předpokládají.

Při magisterských SZZ studijních oborů Učitelství občanské výchovy a Základy společenských věd je však třeba téma uchopit **především z perspektivy pedagogicko-didaktické a tak prokázat dostatečnou schopnost těmto tématům učit**.

Požadavek na literaturu:

Ke každé z otázek kandidát předloží seznam přečtené literatury, ve které jasně oddělí, které tituly přečetl již k bakalářským SZZ, a kterými tituly během magisterského navazujícího studia svou znalost prohloubil – je požadován minimálně jeden nový titul ke každé otázce.

1. **Téma: Co je člověk?**

viz otázka SZZ – obor Humanitní studia č. 1

Didaktická perspektiva: Filosofická východiska moderní didaktiky. Teoretický a přirozený postoj v didaktických metodách a vzdělávání vedoucí k osobnímu rozvoji. Vědomí identity jako důležitého předpokladu seberozvoje.

2. **Téma: Člověk jakožto myslící bytost**

viz otázka SZZ – obor Humanitní studia č. 2

Didaktická perspektiva: Metody podporující vytváření vztahu k druhému, odpovědnost za sebe a za druhého. Metody, zprostředkující porozumění místa člověka ve světě.

3. **Téma: Člověk a náboženství**

viz otázka SZZ – obor Humanitní studia č. 3

Didaktická perspektiva: Uplatňování prvků dramatizace a interaktivních metod při výuce témat: Výchovný význam mýtu a náboženství. Význam rituálů pro sebeidentifikaci, Odpovědnost mytického, náboženského a sekularizovaného občana.

4. **Téma: Pravda a dobro**

viz otázka SZZ – obor Humanitní studia č. 4

Didaktická perspektiva: Využití interaktivních metod jako způsobů výuky témat: Rodina a rodinná výchova k pravdě a dobru. Hodnotová výchova. Výchova k úctě před pravdou. Zásady etické komunikace

5. **Téma: Smysl dějin a světa**

viz otázka SZZ – obor Humanitní studia č. 5

Didaktická perspektiva: Názorné výukové metody. Metody práce s textem při výuce témat: Výchova a kultivace. Význam tradice a kultury. Porozumění dějinným kontextům výchovy. Mezigenerační a mezikulturní tolerance.

6. **Téma: Člověk, společenství a společnost**

viz otázka SZZ – obor Humanitní studia č. 7

Didaktická perspektiva: Využití interaktivních metod jako způsobů výuky
témat: Člověk a společnost. Člověk jako občan, jeho práva a povinnosti.
Odpovědnost za sebe i za druhého. Úloha humanitních věd při určování podílu
odpovědnosti člověka/ občana na věci společné.

7. **Téma: Jazyk a řeč**

viz otázka SZZ – obor Humanitní studia č. 8

Didaktická perspektiva: Situační a dialogické metody, metody skupinové
práce využívané ve výuce témat: Člověk jako bytost pěstující dialog. Význam
komunikace a komunikativních procesů ve výchově a vzdělávání. Kultivace
jazyka a komunikace. Vliv reklamy a médií.

8. **Téma: Občanská svoboda a odpovědnost**

viz otázka SZZ – obor Humanitní studia č. 10

Didaktická perspektiva: Didaktické interaktivní metody při výuce témat:
Výchova k demokratickému občanství a občanská výchova. Globální problémy
lidstva.

9. **Téma: Přirozené hodnoty lidského života**

viz otázka SZZ – obor Humanitní studia č. 11

Didaktická perspektiva: Interaktivní metody a názorně-demonstrační
výukové metody při vyučování témat: Přirozená výchova (pomoc nebo
manipulace). Proměny krajiny jako kulturní fenomén. Vliv krajiny na člověka.
Ekologická výchova.

10. **Téma: Spravedlnosti a právo v životě člověka a společnosti**

viz otázka SZZ – obor Humanitní studia č. 12

Didaktická perspektiva: Výchovná oblast etiky a morálky z pohledu didaktických metod. Metoda dialogu a metoda týmové spolupráce při výuce tématu: Svobodná možnost volby jako základní předpoklad odpovědného vztahu.

11. **Téma: Věda a vědeckost**

viz otázka SZZ – obor Humanitní studia č. 13

Didaktická perspektiva: Názorně-demonstrační výukové metody použité při výuce témat: Instrumentální výchova a názornost vyučování. Výchova k znalosti souvislostí a ohledu na celek. Výchova k odpovědnosti za instrumentálně proměňovaný svět.

12. **Téma: Člověk a jeho výchova**

viz otázka SZZ – obor Humanitní studia č. 14

Didaktická perspektiva: Interaktivní metody, využití metody dialogu a prvků dramatizace při výuce témat: Hodnotová výchova. Multikulturní výchova. Výchova ke vzdělávání jako způsob seberozvoje.

Následují bakalářské SZZ otázky, na které odkazují výše uvedené otázky
magisterských SZZ

Otázky ke státním bakalářským zkouškám studijní obor Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání (verze pro AR 2012/2013 a starší)

1. Téma: Co je člověk?

Bylo dobře řečeno, že člověk je "zvrhlé zvíře" (Nietzsche)? Co míníme tím, že člověk je stejně jako zvíře živočichem? Můžeme odlišit člověka od zvířete? Je nějaký podstatný rozdíl mezi člověkem a zvířetem? Diskutujte tuto problematiku s využitím konceptů autorů jejichž práce jsou ve vašem seznamu literatury.

2. Téma: Člověk jakožto myslící bytost

Má poznání vždy své hranice? Uveďte, jakým způsobem je omezeno poznání ve vámi vybraných dvou pojetích poznání. Je v nich také nějak neomezené? Co byste na obě možnosti sám/sama namítl(a)? Jak je poznání omezeno podle vás?
„Je vzdělanec zodpovědnější než nevzdělanec?“ Co je vzdělání a co nám poskytuje? Jaké jsou výhody a jaké nevýhody oproti lidem nevzdělaným?

3. Téma: Člověk a náboženství

Je dobře řečeno: "Bůh je mrtev!?" Jaký význam má výše uvedený výrok? Stručně zvažte vztah filosofie, náboženství a víry a vyložte různé filosofické koncepce Boha. Vyberte možné kontexty, v nichž pak diskutujte, zda je výrok dobře řečen. Jaký náboženský koncept je vlastní evropskému kulturnímu prostoru a jaké jsou jeho základní principy?

4. Téma: Pravda – objektivní nebo relativní?

Má být pravda objektivní? Co chápeme pravdou? Je nějaký rozdíl mezi tím, co osobně chápeme jako pravdu a koncepcí objektivní pravdy? Má koncepce objektivní pravdy nějaké nedostatky, případně čím nebo jak byste čelil(a) námitkám?

Je všechno relativní? Co znamená být relativní? Proč říkáme, že je něco relativní? Má relativita nějaké hranice? Je-li opakem relativního absolutní, co byste označil(a) jako absolutní? Uveďte příklady.

5. **Téma: Smysl dějin a světa**

Mají dějiny smysl? Srovnajte dvojí pojetí dějin dle vašeho výběru. Uveďte, čím je v nich dán smysl (dějin) a formulujte svůj názor. Konfrontujte jej se skutečnostmi známými z historie.

Je opravdu k životu nezbytné poznání historie lidstva? Uveďte příklady autorů píšících o historii lidstva, jejichž názory vám osobně připadají důležité pro pochopení života naší společnosti či vlastního života. Proč by mělo být poznání historie užitečné všeobecně?

6. **Téma: Smysl lidského života a otázka smrti**

Bylo dobře řečeno, že "smrt se nás netýká" (Epikúros)? Je smrt jen "koncem života"? Co je život a co smrt? Jaký je jejich vzájemný vztah? Diskutujte tento problém s využitím koncepcí obsažených v dílech z vašeho seznamu literatury.

Je lidský život absurdní? Uveďte 2 (- 3) různé koncepce lidského života, z nichž jedna tvrdí, že lidský život je absurdní. Posudte jejich vnitřní logiku a komentujte předpoklady, z nichž vycházejí. Má lidský život charakter hry? Jaký je váš postoj k této otázce a jaké pro něj máte důvody?

7. **Téma: Člověk, společenství a společnost**

Jsou si všichni lidé rovni? Proč by si lidé měli být rovni? Vyložte vám známé koncepce lidské rovnosti - a nerovnosti.

„Což nemám vždy dodržovat právní zákony státu, jehož jsem občanem?“

Lze teoreticky oprávnit vzepření se právu? Berte v úvahu: jaká určení člověka (mne a veřejného činitele) hrají v zodpovídaném problému roli? Jaké je určení (úloha) státu? Odůvodněte toto své stanovisko na konkrétním příkladu!

8. **Téma: Jazyk a řeč**

Jakou roli hraje jazyk (příp. řeč) v našem myšlení a v našem vidění světa? Co vůbec znamená „filosofování“, může se dít jinak než jazykem a může se týkat něčeho, co jazyk překračuje?

Bylo by dobře řečeno, že „řeč je pramenem nedorozumění?“ Vysvětlete vztah řeči a dorozumění, řeči a nedorozumění. Jádro problému, příklady, koncepce. Lze se dorozumět jinak než řečí? Odkud pak pramení nedorozumění?

9. **Téma: Dobro, zlo a lidský skutek**

Bylo by dobře řečeno, že „není dobra mimo dobrou vůli?“ Vyložte některé klasické koncepce dobra. V jakém vztahu k nim je dobrá vůle? Náleží skutečně dobro jen k dobré vůli? Pokud ano, jak? Pokud ne, k čemu tedy?

Řekl správně Platón: "Veškeré vědění oddělené od spravedlnosti není moudrost, ale lest."? Vyložte, co značí pojem „spravedlnost“. Proč lest?

Jak se stáváme odpovědnými? Jakou roli v tom má vzdělání, jak má být vedeno?

10. **Téma: Svoboda člověka**

Je člověk svobodný? Vyložte různé koncepce lidské svobody, popř. člověka. Ukažte jejich omezení. Máme tedy pojmu svobodný rozumět nějak specificky? Zvažte (a osvětlete) svou vlastní zkušenost. Jste svobodný? Je někdo – nějaký člověk - zcela svobodný?

Může člověk svobodně změnit své myšlení? Uveďte příklady, kdy se mluvilo nebo mluví o změně myšlení, resp. o nutnosti změnit myšlení. Je to podle vašeho názoru možné? Jestliže ano, pak za jakých předpokladů, jakým způsobem? Ne-li, pak zdůvodněte a konfrontujte svůj názor s historií.

11. **Téma: Hodnota a hodnoty lidského života**

Jsou hodnoty věcí lidské dohody nebo jsou člověku odkudsi dány? Co rozumíte pod pojmem hodnoty a jak byste je sám/sama rozdělil(a)? Vyjádřete vzhledem k tomu svůj názor na téma hodnot z dohody a hodnot daných a srovnajte jej s jiným názorem. Typujte kořeny svého názoru.

Má utrpení nějakou hodnotu? Jakou? Rozpracujte trochu problém hodnot utrpení ba hodnot vůbec.

12. **Téma: Spravedlnosti v životě člověka a společnosti.**

Je spravedlnost slepá? Vyložte, v čem spočívá problém otázky. Vyložte příklady, v jejichž kontextu lze tuto otázku posuzovat. Použijte zamyšlení autorit nad otázkami spravedlnosti a smyslu spravedlnosti.

Je dobře řečeno: „Je vlastností člověka moudrého snášet bezpráví, způsobovat je pak vlastností člověka nemoudrého?“ (Cicero). Vyjádřete svůj názor na témata - Moudrost a spravedlnost. Bezpráví a moudrost.

13. **Téma: Věda a vědeckost.**

Vysvětlete, co vám známí autoři rozumí vědou, co pseudovědou. Uveďte příklady věd a otázky jejich historického vývoje. Co mají společného a v čem se od sebe liší?

Přestavuje nějaké vědění či poznání? V jakém vztahu je k vědě, k pseudovědám? (například: astronomie versus astrologie).

Vycházejí všechny vědy ze zkušenosti a praxe? Popište roli zkušenosti ve vědě a vědění a roli praxe. Rozeberte na příkladech. Co dalšího než zkušenost eventuelně hraje ve vědění roli, a nakolik? Zvažte rozdíly věd z hlediska jejich založení.

14. Téma: Člověk a jeho výchova.

Staráme s nejlépe o své vlastní blaho, když se staráme o blaho jiných? Jak se můžeme starat o sebe, staráme-li se o druhé? Není to naopak? Uveďte výklady, tradice, zkušenosti. Proč je zde řeč o nějakém blahu? Jakou roli hraje v životě výchova?

Je pravdivý výrok "Jak mnoho zla působí lidem volný čas! "? Co je volný čas? Ukažte příklady. Působí nějaké zlo? Proč by tomu tak mohlo či dokonce mělo být? Uvažujte o vztahu volného času a času života.